

СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ МОЛОДІ В ЄВРОПІ:

**Кумулятивна шкода, стратегії щодо її подолання,
ефективна державна політика та трансфери
(ЕХСЕРТ)**

Інноваційний дослідницький проект, що фінансується в рамках програми ЄС «Горизонт 2020» та полягає у розвитку ефективних та новаторських ініціатив з метою надання допомоги молоді в Європі у подоланні незахищеності на ринку праці та пов'язаних ризиків.

ВСТУП

Передумови

В останні роки молодь у всій Європі потерпає від безробіття та нестабільних форм працевлаштування. Зустріч із такими ризиками на ринку праці може негативно позначитися на життєвих можливостях молоді, зокрема несе загрозу соціальної ізоляції. Ці проблеми зробили цю соціальне питання одним із найважливіших пріоритетів для урядів та політиків, як на національному, так і на загальноєвропейському рівнях.

Мета дослідження

Метою проекту є **визначити, як ізольованість ринку праці та нестабільне працевлаштування серед молоді впливає на різні аспекти подальшого життя**. Це розуміння є необхідним для **розробки ефективних політичних ініціатив**, які допоможуть європейській молоді подолати наслідки незахищеності на ринку праці.

Використовуючи **змішані методи аналізу**, дослідження надає нові докази щодо наслідків незахищеності на ринку праці у контексті аналізу впливу на ризик бідності, рівень добробуту, стан здоров'я та здатності досягти автономії (житлової, фінансової та психологічної).

В цьому документі ми представляємо результати порівняльного аналізу країн Європи щодо соціально-економічних наслідків молодіжного безробіття та нестабільного працевлаштування на молоді: наскільки молоді люди в цілому страждають від низьких доходів, депривації (відсутність у домогосподарства можливості придбати базові товари і послуги) та суб'єктивної бідності? Чи стикаються безробітні молоді люди з фінансовими та матеріальними труднощами? І якщо це так, чи ці негативні фінансові наслідки заважають їм бути включеними в соціум?.

НАУКОВІ ДОКАЗИ ТА АНАЛІЗ

Дані та методи

Наше дослідження було зосереджене на безробітній та тимчасово зайнятій молоді та вивченні соціально-економічні наслідків їхнього статусу зайнятості.

"Соціально-економічні наслідки" є багатограним явищем. Цей термін може стосуватися трьох різних вимірів, зображених на діаграмі нижче: бідність визначена за рівнем доходів, депривації та суб'єктивної бідності.

Бідність за доходами

відсутність фінансових ресурсів, які дозволяють молоді мати гідний рівень життя

Депривація

нездатність придбати певні товари або брати участь у певній діяльності, яка вважається нормальною

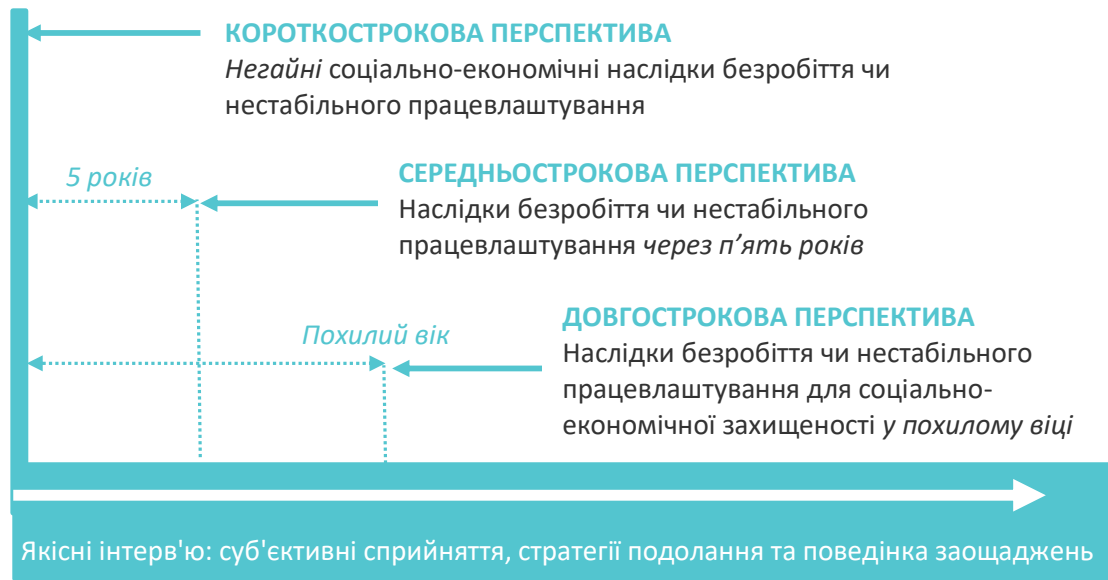
Суб'єктивна бідність

сприйняття індивідом власної фінансової/матеріальної ситуації та відчуття себе бідним

Дослідження ЕХСЕРТ розглядало всі три види соціально-економічних наслідків в європейських країнах. Наслідки було досліджено у трьох часових перспективах (див. діаграму нижче):

- **У короткостроковій перспективі:** чи відчуває молодь, яка постраждала від безробіття чи тимчасової зайнятості, негайні ознаки бідності та депривації?
- **У середньостроковій перспективі:** чи молоді люди, які були безробітними або тимчасово зайнятими, так само потерпають від бідності та депривації через п'ять років після цього досвіду?
- **У довгостроковій перспективі:** наскільки безробіття та тимчасова зайнятість заважають молодим людям робити заощадження на майбутнє, підвищуючи ризик бідності в старості?

Досвід безробіття чи нестабільного працевлаштування

Для вирішення цих дослідницьких питань ми використовували різні методології.

- При вивченні короткострокових наслідків, аналіз EXCERPT ґрунтувався на загальноєвропейських соціальних опитуваннях, що дозволило реконструювати ризики бідності і депривації для країн ЄС-28.
- Середньострокові наслідки було проаналізовано використовуючи дані обстежень, що відслідковують індивідуальний розвиток впродовж певного періоду. Загальноєвропейське дослідження EUSILC дозволило порівняти країни Європи, у той час як цільові дослідження обраних країн дозволили детально вивчити важливі обставини окремих країн.
- Для аналізу довгострокових соціально-економічних наслідків ми дослідили як державні пенсійні системи враховують періоди безробіття, тимчасової зайнятості або низької заробітної плати серед молоді при розрахунку майбутніх пенсійних виплат. Його було доповнено експертними інтерв'ю з науковими фахівцями та бізнес-професіоналами, які беруть участь в управлінні приватними ощадними програмами або ощадними програмами, пов'язаними з роботодавцями.

Питання про соціально-економічні наслідки також були введені у поглиблені якісні інтерв'ю з молодими людьми у всіх країнах-учасницях.

ЗНАХІДКИ

Основні висновки

Молоді люди мають більші ризики відчутти негативні соціально-економічні наслідки, ніж люди, які знаходяться в середині кар'єрного шляху. Однак існують суттєві відмінності між європейськими країнами.

- Результати описового аналізу ЕХСЕРТ показують, що несприятливе соціально-економічне становище є серйозною проблемою для молоді. У більшості європейських країн молоді люди мають більш високий ризик бідності за рівнем доходів ніж люди віком 30-59 років. Суб'єктивні показники бідності демонструють ще більш гнітючу картину: майже 40% молодих людей повідомляють про те, що вони живуть у домогосподарствах, яким важко звести кінці з кінцями, що перевищує значення для більш старших осіб.
- Є також значні коливання в частці людей, що живуть в несприятливих соціально-економічних умовах у різних країнах Європи. Зокрема, у Греції та в деяких країнах Східної Європи (Румунія, Угорщина та Болгарія) відносна бідність за рівнем доходів, депривація та фінансові труднощі є найбільш поширеними. У той же час у скандинавських країнах, хоча молодь може бути біднішою порівняно з людьми віком 30-59 років, це не призводить до матеріальної депривації або суб'єктивної бідності.

У порівнянні з попередніми поколіннями, сьогоднішня молодь, швидше за все, матиме нижчі пенсії, ніж сучасні пенсіонери. Крім того, їх нинішня невизначеність у зайнятості не дає їм змоги робити додаткові заощадження для компенсації цих втрат. Через це молодь наражається на більш високий ризик бідності в довгостроковій перспективі.

- Дослідження ЕХСЕРТ розглянуло довгострокові наслідки невизначеності на ринку праці, наприклад, можливість робити довгострокові заощадження. Кілька європейських урядів нещодавно зменшили «щедрість» державних пенсій для майбутніх поколінь пенсіонерів. Теперішня молодь таким чином буде вимушена все більше нарощувати додатковий дохід для гідного життя в старості, будь то через індивідуальні заощадження ("приватні пенсії") або додаткові пенсійні активи їх роботодавців ("професійні пенсії"). Висновки з Євробарометру 2008 та інтерв'ю з науковими експертами та професіоналами у галузі пенсій показали, що молодь усвідомлює потребу в додаткових заощадженнях. Тим не менш, їх ненадійна ситуація на ринку праці часто перешкоджає їм робити такі заощадження.

Ефект безробіття

Безробіття має найбільш негативні наслідки для молоді в короткостроковій перспективі, оскільки це значно підвищує ризик бідності за доходами, депривації і відчуття бідності.

- Більшість негативних соціально-економічних наслідків для молоді спричинені безробіттям: молоді безробітні мають більше шансів стикнутися з бідністю за доходами, ніж ті, хто працює. Безробітні також мають вищі шанси жити у домогосподарстві із скрутним матеріальним становищем. Причому частка молодих безробітних, які повідомляють про фінансові труднощі у їхньому домогосподарстві, є майже вдвічі вищою, ніж для працюючої молоді.

Негативні соціально-економічні наслідки нестабільної зайнятості зазвичай є тривалими

- Негативні наслідки безробіття не обмежуються теперішнім станом. Для безробітних молодих людей є вищою також імовірність бідності та депривації в найближчі п'ять років.
- Таким чином, безробіття ніби залишає на молоді "шрами", які шкодять їхнім перспективам на шляху до безпечної зайнятості та уникнення бідності. Чим довше молоді люди залишаються безробітними, тим гіршими є соціально-економічні наслідки. Примітно, що негативний вплив безробіття не може бути зведено до конкретних проблемних груп молоді (наприклад, менш освічених), він виявляється відносно всіх молодих людей.
- Безробіття серед молоді також суттєво підвищує ризик бідності для молодих людей в довгостроковій перспективі. До того ж в країнах, де безробіття серед молоді є значною проблемою, державні пенсійні системи майже не враховують такі "прогалини внесків" при розрахунку майбутніх виплат. Крім того, несприятлива матеріальна ситуація безробітної молоді також заважає їм робити інші види заощаджень.

Ефект тимчасової зайнятості

Тимчасово зайнята молодь також є фінансово незахищеною в порівнянні з тими, хто має постійне місце роботи. Проте короткострокові та середньострокові наслідки при цьому явно менш згубні, ніж від безробіття.

- Короткострокові наслідки тимчасової зайнятості є більш неоднозначними, ніж у випадку безробіття. Тимчасові працівники отримують нижчу заробітну плату, ніж постійні працівники. Крім того, вони часто менш задоволені своїм фінансовим становищем. Однак ця ситуація найчастіше не перетворюється в бідність за доходами або в матеріальну депривацію.
- У середньостроковій перспективі наслідки тимчасової зайнятості є менш згубними, ніж у випадку безробіття. У той час як безробіття залишає явні "шрами" на молодих людей, робота за фіксованим строковим договором виступає як "перехід" до постійної роботи у майбутньому для значної кількості молоді. Роботодавці часто використовують ці контракти як "подовжене стажування", впродовж якого вони можуть оцінювати можливості та продуктивність роботи потенційних працівників.

Хоча соціально-економічні наслідки тимчасової зайнятості в короткостроковій та середньостроковій перспективі можуть бути незначними, залишаючись на тимчасовій роботі протягом більш тривалого періоду, вони ризикують опинитися у більш скрутній соціально-економічній ситуації у старості.

- Хоча короткострокові та середньострокові наслідки тимчасової зайнятості можуть бути незначними, вона може бути особливо шкідливою для соціально-економічного стану молоді в довгостроковій перспективі. Менші внески внаслідок нижчого доходу часто зменшують майбутні пенсійні виплати з державних та приватних пенсійних систем. Тимчасові працівники часто також не включаються до професійних пенсійних планів, які головним чином спрямовані на основну робочу силу. Таким чином, більш тривала тимчасова зайнятість може сприяти недостатній захищеності молоді проти бідності у старості.

КЛЮЧОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ІДЕЇ ДЛЯ ПОЛІТИКІВ ТА ПІДПРИЄМСТВ

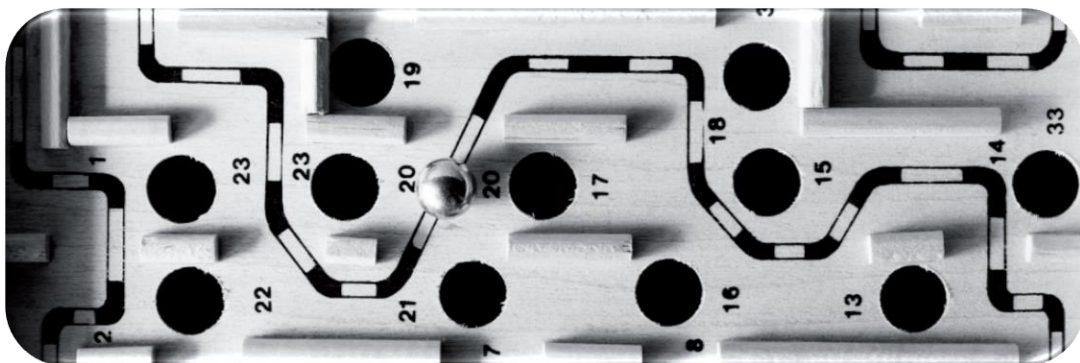
Проведений ЕХСЕРТ аналіз соціально-економічних наслідків безробіття та нестабільної зайнятості показав, що відповідні наслідки значно різняться між країнами. Це відкриття дозволяє припустити, що соціальна політика та політика щодо ринку праці можуть ефективно пом'якшувати економічні наслідки невизначеності на ринку праці для молоді. У нашому аналізі ми, таким чином, явно пов'язали інституційні характеристики на національному рівні з відповідними соціально-економічними наслідками для молоді. Нижче ми підсумовуємо основні результати цього аналізу і надаємо відповідні політичні рекомендації.

Щоб уникнути бідності для молоді, головним напрямом політики має бути боротьба з довгостроковим безробіттям. Аналіз ЕХСЕРТ показує, що ця мета найкраще досягається комплексною політикою підтримки, яка спеціально орієнтована на молодь. У той же час, соціально-економічне становище довгостроково виключеної молоді має бути пом'якшене достатніми інвестиціями в допомогу по безробіттю.

- Найбільш негативні соціально-економічні наслідки для молоді виникають внаслідок безробіття в цілому та, зокрема, довгострокового безробіття. Таким чином, необхідна більш інклюзивна політика для молоді, виключеної з ринку праці, причому особливу увагу в цьому напрямку слід приділяти запобіганню довготривалому безробіттю.
- Центральну роль у цьому відношенні займає активна політика на ринку праці, тобто політика, спрямована на (повторну) інтеграцію безробітної молоді у ринок праці (наприклад, програми навчання або субсидювання зайнятості). Наші висновки дозволяють припустити, що особливо у випадках розповсюдженого загального безробіття, активна політика на ринку праці виконує цю інтегративну функцію, лише коли вона орієнтована на молодь як конкретну цільову групу. На противагу цьому, молодь не отримує великої користі від політики, спрямованої на "середнього безробітного".
- Активна політика на ринку праці не завжди досягає успіху в процесі реінтеграції у ринок праці для конкретних проблемних груп довгострокових безробітних. Наші результати показують, що така "довгостроково виключена молодь" найкращим чином зможе уникати бідності та депривації, якщо їх підтримують шляхом щедрої пасивної трудової політики (тобто допомоги по безробіттю або загальних програм соціального забезпечення):

Строкові трудові контракти можуть допомогти молодим людям уникнути бідності в короткостроковій перспективі. У середньостроковій перспективі вони можуть виконувати роль "перехідного етапу" до постійного працевлаштування. Щоб підтримати цю роль, уряди мають посилити правовий захист тимчасових працівників та забезпечити, щоб правове регулювання тимчасової та постійної зайнятості значною мірою не відрізнялося.

- Незважаючи на те, що строкові контракти найчастіше пов'язані із нижчою заробітною платою, порівняно з постійним контрактом, вони зазвичай забезпечують ефективний захист від бідності в короткостроковій перспективі. У середньостроковій перспективі вони часто служать переходом до постійної зайнятості.
- Результати показують, що уникнення бідності найкраще досягається в тих країнах, де існує правове регулювання тимчасової зайнятості, яке захищає тимчасових працівників від надмірної гнучкості їхніх договорів.
- Можливість транзиту з тимчасового на постійне місце роботи максимізується, коли регулювання трудових контрактів в цілому та тимчасових контрактів є схожим. У цьому випадку, роботодавці мають мало стимулів використовувати тимчасові трудові контракти як гнучкий вторинний ринок праці; вони скоріше зможуть використовувати їх як «подовжені стажування» для оцінювання можливостей потенційних кандидатів. Таким чином, слід уникати дерегулювання тимчасової зайнятості, тобто великого розриву між строгим регулюванням постійної зайнятості та гнучким регулюванням тимчасових трудових договорів.
- Результати ЕХСЕРТ також показують, що перехід молоді від тимчасової до постійної зайнятості підтримується освітніми системами (де сертифікати є стандартизованими по всій країні і дають чіткі "сигнали" про відповідні знання, навички та кваліфікацію), які дозволяють молодим людям більш плавно вступити на основний ринок праці.

Як тимчасова зайнятість, так і безробіття можуть мати сильний негативний вплив на довгострокові заощадження молоді, тим самим ставлячи під загрозу їхню соціально-економічну безпеку в старості. Пенсійна політика повинна враховувати такі періоди невизначеності, щоб пом'якшити ці згубні довгострокові наслідки.

- Результати експертних інтерв'ю показують, що в більшості європейських країн виплати державних пенсійних систем не будуть достатніми, щоб гарантувати адекватний рівень життя в старості. Молоді люди все більше залежатимуть від додаткових (до державних пенсій) заощаджень, тобто приватних ощадних програм або ощадних програм, які надають роботодавці.
- Як безробіття, так і тимчасова зайнятість обмежують здатність молоді робити внески у такі програми. Особи з перерваною кар'єрою або періодами з невеликими внесками, як правило, не зможуть зробити достатні внески, як у державні, приватні так і ощадні програми від роботодавців. Це сприяє ризикам бідності та депривації в старості для тих молодих людей, які зараз стикаються з невизначеністю на ринку праці.
- Пенсійна політика повинна закрити цей "пенсійний розрив". Для безробітних це може означати, що урядам доведеться гарантувати внески у державні пенсійні програми протягом цього періоду. Крім того, для тих, хто працює на умовах тимчасової зайнятості або на низькооплачуваних робочих місцях, обов'язкове професійне пенсійне страхування (як нещодавно було запроваджено у Великобританії) може допомогти гарантувати достатні внески у недержавні пенсійні плани.

Результати

Детальні результати досліджень команди EXCEPT доступні за посиланням: <http://www.except-project.eu/publications/>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРОЕКТУ

Координатор	Університет Таллінна, Естонія та Університет Бамберга, Німеччина
Консорціум	<ul style="list-style-type: none"> • Університет Дуйсбург-Ессена, Німеччина • Інститут з вивчення суспільств і знань, Болгарія • Університет Арістотеля міста Салоніки, Греція • Туринський університет, Італія • Інститут освітніх досліджень, Польща • Університет Умео, Швеція • Кентський університет, Великобританія • Київський економічний інститут Київської школи економіки, Україна
Контактна особа ЄК	Керстін Вільде
Фінансування	Цей проект фінансується згідно з дослідницькою та інноваційною програмою Європейського Союзу Горизонт – 2020 (грантова угода №649496)
Тривалість	Червень 2015 – Травень 2018 (36 місяців)
Бюджет	EUR 2 497 416.25
Веб-сторінка	www.except-project.eu
Для додаткової інформації	Професор Марге Унт (Marge Unt. marge.unt@tlu.ee) або Професор Міхал Гебель (michael.gebel@uni-bamberg.de)